

De tamboer-majoor Oude Exerctie

volgens de leer van het

Reglement van de Militaire school 1932

Frans Stollman

Banholt, september 2013

Aanpassing RKZLSB April 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. De “model” uitvoering	5
2. De uitmonstering	6
2.1 De tamboer-majoorstok	8
3. Handelingen en werken tamboer-majoor oude exercitie	9
3.1 De ruststand	9
3.2 De houding	9
3.3 Het groeten met de tamboer-majoorstok	10
3.4 Het defilé	10
3.5 De bochten	11
3.5.1 Het aangeven van een bocht naar rechts	11
3.5.2 Het aangeven van een bocht naar links	11
3.6 Het uittreden en present melden bij een jury	11
3.7 Aantreden en inrukken van een schutterij	12
3.8 Het aangeven met de tamboer-majoorstok	13
4. Tot slot & aanbevelingen	14
5. Bronnen en inspiratie	15

VOORWOORD

“Veranderen is meestal kijken naar anderen!”

Het is beslist niet mijn bedoeling, om de klok vijftig à zestig jaar terug te draaien. Ook niet om iemand mijn wil op te dringen of de wetten voor te schrijven hoe het moet. Het is ook beslist niet zomaar een verhaal; het zijn instructies die ik nog zelf heb gekregen. Wat ik met deze notitie wil bereiken, is laten zien hoe een **tamboer-majoor Oude Exercitie** zou moeten functioneren. Dit was volgens de oude richtlijnen hiervan, die ik leerde van P. Degens z.g. (die ik nog nader zal omschrijven). Of iemand dit ook zal doen, is zijn eigen keuze, maar het zou toch jammer zijn als het werk van onze voorouders verloren zou gaan. Per slot van rekening streven de commandanten van de schutterijen met oude exercitie heden ten dage toch ook naar perfectie, zoals het zou moeten worden uitgevoerd. Er waren en zijn nog steeds commandantencursussen om die kennis over te dragen. Daarom is het voor mij heel normaal, dat een tamboer-majoor, die vóór een schutterij loopt die de oude exercitie beoefent, zich aan de regels hiervan zal houden.

Wie is dan Frans Stollman?

Om mij te beperken tot hetgeen over mij hier ter zake doet, zal ik niet te zeer uitwijden. Als telg uit een mijnwerkersgezin en zoon van een schuttersgeneraal met een echte Limburgse opvoeding, was het heel normaal dat ik in een of andere vereniging terecht kwam. Mijn keuze werd tamboer-majoor van een schutterij, daar ik al een beetje trommelen en blazen kon. In de jaren vijftig van de vorige eeuw schoten de tamboerkorpsen, drumbands en klaroenkorpsen als paddenstoelen uit de grond. Elke vereniging hoe klein ook, wilde wel iets meer dan enkele tamboers en één of twee hoornblazers erbij hebben. De moeite die ik mij getrooste, was dagelijks met de fiets naar Spekholzerheide te gaan, om een uur en soms meer te oefenen. Dit op de marstrom en veldhoorn, de militaire signaalhoorn en voorloper van de klaroen. Dit intensieve oefenen heeft mij naderhand in mijn schuttersleven geholpen, om “model” en hiermee bedoel ik “volgens militaire richtlijnen” als tamboer-majoor vóór de schutterij te lopen.

Ik ben hierbij dan ook veel dank verschuldigd aan Pierre Degens, die als tamboer-majoor en instructeur van tamboers, verbonden was aan de Militaire School. Van hem leerde ik de militaire signalen, op trom en klaroen, de modelmarsen alsmede de oude exercitie, die hij mij op het schoolplein instrueerde en liet lopen. In mijn 26-jarige carrière als tamboer-majoor, tijdens welke ik een groot aantal T.M.-prijzen wist te winnen, heb ik hier vaak en dankbaar aan terug gedacht. Nu als jurylid bij de O.L.S.-Federatie en schuttersbonden weet ik de passie en inzet van hen die vóór mij staan te waarderen en kan ik mij goed in hun situatie als schutters verplaatsen.

Personen die als militair tamboer optraden volgens het Reglement 1932 zijn helaas bijna niet meer onder ons. Daarom zie ik het wel als een plicht om hetgeen ik van hen geleerd heb, door te geven en het daardoor zo mogelijk te behouden voor hen die het willen uitvoeren.

Een van de mooiste belevissen die mij nu kunnen overkomen, is het treffen op een schuttersfeest van een oud-tamboer-majoor uit vroeger tijden. Daarbij denk ik terug aan mijn vroegere collega tamboer-majors, zoals wijlen Wiel Gorissen uit Voerendaal, wijlen dhr. Sleijpen uit Wijlre, wijlen Ted Fischer uit Valkenburg, wijlen Harrie Notermans uit Epen, Mai Thomas uit Schaesberg, Jacob Gorissen uit Voerendaal, en niet te vergeten, Theo Lodewick, die na zijn loopbaan als tamboer-majoor – en steeds model werkend – verder ging als verdienstelijk instructeur. Wij allen waren naast grote concurrenten ook de beste vrienden van elkaar, die niet schroomden om van elkaar te leren.

Al snel komen dan de verhalen over vroeger naar voren. Verhalen over de tijd, dat de verenigingen amper beschikking hadden over financiën. Oud materiaal werd van een of andere zolder gehaald en uren opgepoetst, om er zich nog mee te kunnen presenteren. In die jaren was een schutterij al blij als deze kon beschikken over één of meerdere tamboers, die de modelmarsen en andere toen bekende marsen konden slaan. Was dit een militair tamboer, dan was de vereniging de koning te rijk.

Wilde iemand vervolgens als tamboer-majoor prijzen winnen op een schuttersfeest, dan moest deze al veel weten van de militaire muziek. Vooral de militaire signalen werden gevraagd op een manier, die vandaag de dag niet meer denkbaar is.

“Weet je nog”, vroeg mij een voormalige tamboer-majoor, “dat wij in een hoek moesten staan. Aan de overkant van het terrein stonden een tamboer en een hoornblazer bij het jurylid. Deze liet de tamboer een signaal slaan en vroeg dan aan de tamboer-majoor: Welk signaal was dit? Dit deed hij enkele keren, waarna de hoornblazer aan de beurt kwam en opdracht kreeg om enkele signalen te blazen. Opnieuw moest de tamboer-majoor antwoorden”.

Een van de bekendste juryleden qua muziek was een zekere Hubert Stevens uit Valkenburg. Die haalde bij wijze van spreken, iemand het bloed onder de nagels uit, voordat deze in aanmerking kon komen voor een prijs.

T.M.-prijs Voerendaal 1957. T.M.-prijs Epen 1958.

T.M.-prijzen jaren vijftig

Koperen marstrommel, trommelstokken met trommelspanners, veldhoorn uit jaren 1950.

In deze notitie zal ik ingaan op een aantal onderwerpen etc. die gaan over de tamboer-majoor. Met klem wijs ik erop, dat ik hiermee geen enkele tamboer-majoor wil voorschrijven hoe hij of zij moet werken. Het is en blijft een eigen keuze van eenieder persoonlijk.

Tot slot wens ik U veel leesplezier en hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan het voortbestaan en het behouden van de **tamboer-majoor Oude Exercitie**.

Banholt , september 2013, Frans Stollman

1. DE “MODEL” UITVOERING

Zoals ik hiervoor al liet weten, wil ik met dit schrijven niemand mijn wil opleggen of de wet voorschrijven. Absoluut niet, iedereen werkt naar eigen inzicht, het gaat alleen over de vraag: hoe moest men vroeger “**model**“ werken? Met **model** werd bedoeld om de uitvoering te baseren zoals die bij de Nederlandse krijgsmacht van toepassing was.

Het is natuurlijk niet te vergelijken met heden ten dage. Dat realiseer ik me. De moderne tijd veroorzaakte een grote kentering in de muziekwereld. De actuele marsen vereisen een andere aanpak en vooral een muzikale opleiding van hen die de leiding hebben. Het zijn niet meer alleen de modelmarsen en de militaire signalen, waarmee het bovengenoemde **model** werken wordt gekenmerkt. Daar kwam nog bij dat het tempo 120 passen per minuut als belangrijkste punt tijdens de mars werd gezien.

2. DE UITMONSTERING

Zoals ik in mijn voorwoord schreef, zal ik het uitsluitend hebben over de tamboer-majoor Oude Exerctie. Deze is al te herkennen aan zijn uniform. In veel gevallen draagt hij met zijn schutterij een uniform van een Nederlands regiment van vóór 1940.

Als hoofdbedekking draagt de tamboer-majoor een kolbak **(Afb. 1)**, tegenwoordig vervaardigd van kunstbont, met een oranje kokarde en een zogenaamde rode slaapmuts, die naar rechts wordt gedragen, in een punt uitlopend, met drie gouden biezen van drie mm breedte. Aan het einde van de punt een gouden kwast.

Op beide mouwen vanaf de manchet zijn twee zogenaamde bananenschillen **(Afb. 2)**. Dit zijn galons van elk 1 ½ cm. breed met 3 mm. tussenruimte. Zij duiden de rang van sergeant-majoor aan. Op de linkermouw op de bovenarm hoort een zilveren geborduurd kroontje **(Afb. 3)** indien de tamboer-majoor tevens instructeur is.

Aan de schouderbedekking zitten aan beide kanten de zogenaamde zwaluwnesten **(Afb. 4)** met zwarte ondergrond en gouden biezen in de vorm van twee V-tekens over elkaar. Bij de manschappen van het muziekkorps zijn deze zwaluwnesten afgebiesd met de kleur van het regiment, namelijk zilver, wit, geel etc.

De tamboer-majoor draagt witlederen kaphandschoenen **(Afb. 5)**.

In veel gevallen is een tamboer-majoor uitgerust met een sjerp **(Afb. 6)**. Meestal is die rood van kleur met daarop twee kleine tamboerstokken en de regimentsnaam; bij een schutterij is dat de naam van de vereniging. De biezen op dit sjerp zijn van goud tenzij de regimentskleuren dit anders voorschrijven. Aan het sjerp, dat van rechter schouder naar links wordt gedragen, zit in een vaste met aan de binnenkant met leer beklede lus, een degen of sabel **(Afb. 7)**, die natuurlijk tijdens het lopen niet mag hinderen.

De riem is van leer, de kleur naar gelang het regiment of behorende bij het schuttersuniform, de gesp **(Afb. 8)** is in de meeste gevallen van koper of nikkel, met het wapen van regiment of schutterij, maar ook vaak gewoon blanco zonder wapen.

Aan beide buitenkanten van de broekspijpen is een 1 cm. brede bies **(Afb. 9)**, waarvan de kleur overeenkomt met die van de overige uniformen van de vereniging of conform het regimentsvoorschrift.

De schoenen moeten passen bij een uniform! **(Afb. 10)**

Draagt een schutterij hetzelfde schoeisel, dan zal de tamboer-majoor dit ook moeten dragen. De O.L.S.-normen zijn hier duidelijk in. Een uniformschoen van glad bovenleer, zonder vouwen en afgelopen hakken, past het beste bij het mooie en niet goedkope uniform dat een tamboer-majoor draagt.

Zie voor afbeeldingen van uniform en uitmonstering de volgende pagina.

Afb. 1 = Kolbak

Afb. 2 = Banenschillen

Afb. 3 = Kroontje op mouw

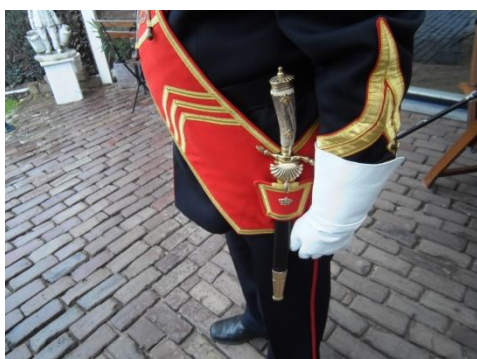
Afb. 4 = Zwaluwneesten

Afb. 5 = Kaphandschoenen

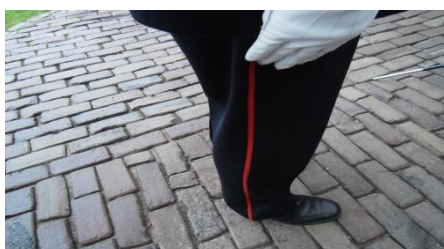
Afb. 6 = Sjerp van T.M.

Afb. 7 = Korte Degen aan Sjerp

Afb. 8 = Koppel met Gesp en embleem.

Afb. 9 = Broekpijp met bies.

Afb. 10 = Zwarte schoenen.

2.2 De tamboer-majoorstok

Mijn eerste tamboer-majoorstok was een houten stok met een koperen bol, verkregen uit een waterstortbak van een toilet, die daarin als vlotter diende. Van een bezemsteel was de stok gemaakt, die in de koperen bol was vastgezet. Aan de bovenkant was er een punt aan de stok gemaakt. Om de stok was een rood koord over kruis gewikkeld, dat boven het handvat door een geboord gat in de stok begon en eindigde met de rode kwasten, circa 20 cm van de bovenkant stok. Dit rode koord met twee rode kwasten was een vangskoord, dat ook op de infanterie-uniformen gedragen werd. Dat was in de jaren vijftig, toen alle verenigingen weer van de grond af opgebouwd moesten worden en er aan financiën weinig voorhanden was.

In onze tijd zijn er juweeltjes van stokken in de handel, afgestemd op het handelen van de tamboer-majoor. Wel zijn er helaas maar weinig echte Oude Exerctie tamboer-majoorstokken nog te bespeuren. De meesten hanteren de Engelse manier, met dikwijls de stok in de linkerhand. Daarbij wordt de tamboer-majoorstok vaak gebruikt als ... wandelstok! Maar zoals ik zelf met de woorden begon "*veranderen is kijken naar anderen*", zijn die hierop beslist van toepassing. Iemand ziet een ander iets doen en denkt: "*Dat is leuk, zo ga ik het ook doen*". In dat geval denkt iemand niet tot welke exercitievorm zijn schutterij behoort, het wordt gewoon gedaan. Hier is niets mis mee voor hen die behoren tot een schutterij met de Nieuwe Exerctie; zij zijn hier vrij in. Echter een tamboer-majoor die loopt vóór een schutterij met Oude Exerctie zal zelf ook aan de beoordeling conform de Oude Exerctie moeten voldoen.

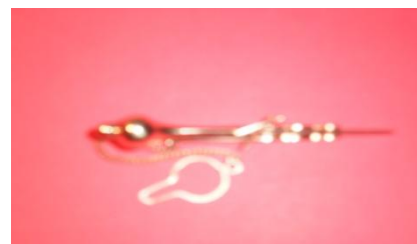
De Nederlandse leerschool Reglement 1932 kent uitsluitend het hanteren van de T.M. stok in de rechterhand. Bij de handelingen met de stok, zal ik houdingen en werkwijze omschrijven.

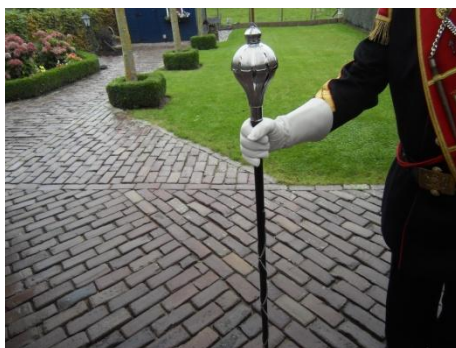
Moderne TM-stokken,

TM-stok zoals in de jaren '50.

TM-stok als gouden dasspeld

Afb. 11 = Tamboer Majoor stok.

3. HANDELINGEN EN WERKEN TAMBOER MAJOOR OUDE EXERCITIE

Er zijn verschillende handelingen van de tamboer-majoor te onderkennen. In de volgende paragrafen zal ik ingaan op deze onderdelen en beschrijven hoe hij conform de oude exercitie zou moeten handelen.

3.1 De rusttstand

Stel dat het muziekkorps in rusttstand in frontopstelling staat, de tamboer-majoor met het gezicht al dan niet naar het korps gekeerd en eveneens op de plaats rust. Zijn linkervoet staat dan iets verwijderd van de rechtervoet en verkort naar voren. De T.M.-stok wordt met de punt in het midden zijdelings van de rechtervoet geplaatst, waarbij de rechterarm zijwaarts gestrekt is. De T.M.-stok wordt in de gesloten hand een handbreedte onder de knop vastgehouden. De linkerhand is met gebalde vuist op de rug, net onder de koppelriem op de accoladeklep geplaatst.

(zie afbeeldingen 12 en 13 vóór- en achteraanzicht)

Alvorens een commando te geven aan het muziekkorps, neemt de tamboer-majoor eerst zelf de houding aan.

3.2 De houding

De tamboer-majoor kijkt recht vooruit en plaatst de voeten met de hielen tegen elkaar, waarbij hij/zij de voorkant van beide voeten evenveel naar buiten keert (de klokstand van 10 over 10, iets minder dan winkelhaaks).

Dan brengt de tamboer-majoor de stok tegen de rechterschouder, met de rechterhand op koppelhoogte, in een vuist omklemd en met de rug van de hand naar voren. De linkerarm is nagenoeg gestrekt naast het lichaam, met gesloten hand. In deze houding mag pas een commando gegeven worden.

(Afbeeldingen 14)

Indien de tamboer-majoor met het muziekkorps wil vertrekken en hij is commandovoerend (dus zonder de commandant erbij). Is de commandant er wel bij, dan dienen tamboer-majoor en muziekkorps zich te schikken naar zijn bevelen.

De tamboer-majoor begint met het commando: "**Geeft ... acht**". Let op: **tussen alle** waarschuwings- en uitvoeringscommando's zijn altijd **twee tellen** in acht te nemen. Elk commando dient luid en duidelijk uitgesproken te worden, niet overdreven.

Afb. 12 = Ruststand vóór aanzicht.

Afb. 13 = Ruststand achter aanzicht

Afb. 14 = Houding met gestrekte linkerarm met de vlakke hand tegen de degen of naad van de broek.

Afb. 16 = GROET MET DE STOK, uit te voeren bij **ALLES** waar een T.M. een groet moet brengen. Spelen Wilhelmus of Vaandelmars, present melden bij jury, groeten naar korps bij inrukken.

Afb. 17 = Groeten met stok indien te weinig ruimte om de T.M. stok voorwaarts te presenteren, bv. bij **Presentatie / Binnenkomen op schuttersfeest**, door te kort op **Kiosk of publiek**.

Het is mogelijk dat het muziekkorps zich moet uitrichten. Dit gebeurt met het commando: "**Rechts ... richten**". Ook hier moeten tussen "rechts" en "richten" twee tellen rust. De tamboer-majoor marcheert tot één meter vóór zijn korps, maakt een bocht naar rechts en bij de eerste rij aangekomen, maakt hij rechtsom, zodat hij de eerste rij kan controleren. Is hij na correctie hiermee klaar, dan maakt hij een stap zijwaarts naar links om de volgende rij te controleren. Zo ook met de volgende rijen, indien aanwezig. Na het richten marcheert de tamboer-majoor weer terug naar zijn plaats vóór het korps, en geeft het commando "**Staat**", waarbij de muzikanten weer recht vooruit kijken.

Dan volgt het commando "**Rechts ... om**" en marcheert de tamboer-majoor naar de plaats in het midden van het korps dat in marsformatie staat opgesteld. Vervolgens brengt de tamboer-majoor zijn T.M.-stok schuinrechts naar boven, **(Afb.22)** en geeft het commando "**Voorwaarts ... mars**". Daarbij neemt de tamboer-majoor de T.M.-stok weer zoals in de houding, vervolgens beweegt hij deze naar borsthoogte en weer naar beneden.

De **Oude Exercitie** kent **uitsluitend** het marstempo van 120 passen per minuut. Bij looppas is dit 165 passen per minuut, bij de doden- of rouwmars 65 passen per minuut. Dit tempo wordt aangegeven met de T.M.-stok. Wellicht is dit voor iemand die korte armen heeft geringer dan bij iemand met lange armen, dus hierover is discussie mogelijk.

Natuurlijk wordt gemarcheerd met de muziek of slagwerk die vooraf is afgesproken. Daarbij worden in de militaire muziek de modelmarsen met de T.M.-stok aangegeven. Hierop kom ik nog terug.

3.3 Het groeten met de tamboer-majoorstok

Voor de tamboer-majoor Oude Exercitie bestaat maar **één groet** met de stok. De stok wordt dan gezien als wapen, zoals de sabel. De T.M.-stok wordt altijd gepresenteerd met gestrekte arm voor het rechterbeen, waarbij de punt van de stok circa 30 cm. van de grond verwijderd is. **(Afb. 16)** Alleen bij plaatsgebrek – bijvoorbeeld bij inspectie van de troepen waarbij degene die deze afneemt, gehinderd zou worden – of als de tamboer-majoor te kort op het publiek staat of bijvoorbeeld voor een dranghek, dan zet hij of zij de stok met de punt op de grond, waarbij zijn rechterarm gestrekt is en de gesloten rechterhand de stok een handbreedte van de knop omklemt, met de rug van de hand naar rechts buiten gekeerd. **(Afb. 17)**

Let wel: voor een tamboer-majoor Nieuwe Exercitie zullen wel andere richtlijnen gelden. Vaak genoeg is te zien dat een tamboer-majoor de stok in de linkerhand schuin vóór het lichaam houdt en de onderarm horizontaal, waarbij hij met de rechter vlakke hand op de stok, de groet brengt. Dit heb ik ook al eens iemand met links zien doen. Ook zijn er die met de stok onder de linkerarm de groet brengen met de gesloten en gestrekte hand aan de kolbak c.q. het hoofddekseel. De militaire groet wordt gebracht met de hand, indien de tamboer-majoor geen T.M.-stok draagt. Indien iemand wel op die wijze een groet wenst te brengen, dan moet deze persoon daar zelf over beslissen. De beoordeling hierover zal bij de jury liggen.

Tijdens de presentatie, bijvoorbeeld tijdens een schuttersfeest, waarbij het "Wilhelmus" gespeeld of geslagen wordt, en de tamboer-majoor vóór zijn korps plaatsneemt, gelden precies dezelfde handelingen van de groet met de T.M.-stok, als boven omschreven. **(Afb. 16)**

3.4 Het defilé

Over het defileren van een tamboer-majoor doen veel verhalen de ronde. Ook hierbij bestaat voor een tamboer-majoor Oude Exerctie maar één manier! Dat is als volgt. Maximaal 5 passen voor de beginstreep voert hij de parade pas in en brengt hij de groet met de T.M.-stok, de knop voor de rechterborst en dan vóór het midden van het lichaam of vóór zijn rechterbeen indien zijn arm korter is.

Bij de Nieuwe Exerctie wordt de T.M.-stok recht op stil tegen de rechterschouder gehouden en wordt met de linkerhand de groet wordt gebracht. Er is dan sprake van de zogenaamde attentiehouding. Steeds meer tamboer-majors in de Oude Exerctie hebben dit overgenomen. De tamboer-majoor Oude Exerctie werkt echter alleen met zijn rechterhand; dat geldt ook vóór en tijdens het defilé. **(Afb. 18)**

Verder kijkt een tamboer-majoor oude exercitie, tijdens het defilé **recht vooruit**; hij is immers **de richtingsman** van het korps. Dus wendt hij nooit het hoofd naar rechts of links, of laat hij de stok naar rechts of links wijzen, maar recht vóór het lichaam, zoals omschreven.

Om te zien hoe een tamboer-majoor werkt bij bijvoorbeeld het defilé tijdens het O.L.S. is vaak lachwekkend. Naar de autoriteiten kijken en met de hand de groet aan het hoofddekseel brengen, is hier geen uitzondering. De T.M.-stok bungelt dan maar ergens onder de linkerarm. Dat is 'not done'.

3.5 De bochten

Bij mijn opleiding als tamboer-majoor leerde ik, dat ik moest fungeren als het visitekaartje van een vereniging. Of dit nu een showkorps is, een drumband vóór de harmonie of vóór een schutterij, de tamboer-majoor is de persoon waarover mensen direct een mening hebben. Een van de belangrijkste punten, waarbij een tamboer-majoor zich kan en moet presenteren, is het lopen van een bocht.

Volgens de huidige OLS Normen moet men de bochten rond lopen, waarbij men door marcheert zonder de aanmarcheer pas. Aldus geschiedde volgens reglement 1932.

3.5.1 Het aangeven van een bocht naar rechts

Indien de vereniging een bocht nadert – bijvoorbeeld naar rechts – dan brengt de tamboer-majoor de T.M.-stok met gestrekte rechterarm in die richting. **(Afb. 19)** Terwijl het lichaam de bocht neemt, komt de T.M.-stok allengs recht vóór het lichaam.

3.5.2 Het aangeven van een bocht naar links

Bij het aangeven van een linkerbocht is het toegestaan om de T.M.-stok in de linkerhand te nemen. **(Afb. 20)** Door de bocht te lopen, komt de T.M.-stok dan weer allengs recht vóór het lichaam, waarna de tamboer-majoor de T.M.-stok weer direct overneemt in de rechterhand, en doorgaat met de maatbewegingen.

Afb. 18 = De Tamboer Majoor Groet bij Defilé,
 de stok met gestrekte rechterarm vóór het
 rechterbeen, de punt van de stok ca. 30 cm
 van de grond, hoofd naar voren. Hierbij
 maakt men paradepas.

Afb.19 = Aangeven BOCHT naar Rechts.
 De stok met de rechterarm rechts
 zij waarts, de stok komt bij het nemen
 van de bocht vóór het lichaam, waarna
 men verder gaat met het aangeven van
 de maat.

Afb.20 = Aangeven BOCHT naar Links.
 De stok met de linkerarm links
 zijwaarts. Vervolgens gelijk aan
 de handeling als de bocht naar
 rechts.

3.6 Het uitreden en present melden bij een jury

Tijdens het uitreden van een muziekkorps op een schuttersfeest of bij een andere muziekwedstrijd, marcheert de tamboer-majoor tot circa twee meter vóór de juryleden. Hij brengt eerst de T.M.-groet (**Afb.16**) met de stok en meldt zich dan present met de woorden: “**Tamboer-majoor** [zijn eigen naam] **van schutterij St.** [naam vereniging] **meldt zich present voor deelname aan de muziekwedstrijd**”.

De jury zal dan laten weten wat deze graag wenst te horen, bijvoorbeeld een modelmars als marcherend werk.

De tamboer-majoor brengt weer de groet met de T.M.-stok en spreekt de woorden: “**tot uw dienst**”. Hij/zij maakt rechtsomkeert en neemt plaats vóór het korps.

Stel dat de jury modelmars nr. 2 verlangde. Deze werd volgens de oude regels aangegeven met de T.M.-stok door deze twee keer schuin rechts achter elkaar naar boven te bewegen en dan het commando te geven: “**Voorwaarts ... mars!**”

Na het spelen van een stilstaand werk, meldt de tamboer-majoor zich af bij de jury door weer te groeten met de T.M.-stok en de vraag te stellen: “**Zijn er nog orders?**” Het antwoord van de jury op die vraag zal doorgaans luiden: “**U kunt afmarcheren**”. De tamboer-majoor brengt de groet, (**Afb.16**) maakt rechtsomkeert en neemt plaats vóór zijn korps om af te marcheren.

Het is uiteraard **noodzakelijk**, dat de juryleden voldoende kennis in huis hebben van de handelingen van de tamboer-majoor Oude Exerctie om diens handelen goed te kunnen beoordelen.

3.7 Aantreden en inrukken van een schutterij

Over het onderdeel van aantreden en inrukken van een schutterij zal ik enkel het beeld schetsen zoals dat in mijn herinnering leeft, zonder daar een dringend advies aan te verbinden. Zo zullen er beslist schutterijen zijn die nog officieel aantreden vóór het vertrek vanaf het verenigingslokaal en officieel inrukken als zij weer terugkomen.

Als beginneling werd ik al hier mee geconfronteerd. Daarvoor moest ik als tamboer-majoor diverse handelingen leren en uitvoeren. Dat ging bij de terugkomst als volgt.

- Na het halt houden en het aannemen van de frontformatie, nam de tamboer-majoor plaats vóór het korps. De commandant gaf de commando's “**Zet af ... geweer**” en “**Presenteert ... geweer**”.
- Hierna hield de tamboer-majoor de T.M.-stok schuinsrechts omhoog en op het commando “**Vaandel ... uitreden**” door de commandant, liet hij de T.M.-stok zakken en bracht direct de groet. (**Afb. 16**) Op dat moment werd door één hoornblazer de vaandelmars (tempo 75 passen per minuut) ingezet. De vaandrig trad dan met het vaandel uit en nam plaats op het trottoir.
- Aansluitend beval de commandant: “**Koningspaar uitreden**”. De tamboer-majoor hield zijn stok weer schuinsrechts omhoog en commandeerde nu zelf: “**Wilhelmus ... mars**”, waarbij hij met de T.M.-stok de groet bracht. (**Afb. 16**) Het koningspaar nam op het trottoir plaats naast de vaandeldrager. De tamboer-majoor keerde hierna weer terug op zijn plaats in de voorste rij naast de eerste tamboer.
- De commandant groette met zijn sabel naar de officieren en sprak: “**Officieren bedankt**”, die dan de sabelgroet brachten, de sabel in de schede staken en plaats namen naast het koningspaar en vaandel.
- Als laatste commandeerde de commandant: “**Ingerukt ... mars**”, waarbij de tamboer-majoor eerst de groet bracht, (**Afb. 16**) en dan samen met het geheel, rechtsomkeert maakte, met een verkorte aanmarcheerpas.

(Door dit aantreden en inrukken steeds opnieuw uit te voeren, werden de verschillende onderdelen geoefend, die ook bij “presentatie / binnenkomen” op de schuttersfeesten moesten worden verricht.)

3.8 Het aangeven met de T.M.-stok

Het aangeven van marsen met de T.M.-stok was eenvoudig en voor iedereen te begrijpen!

Enkele voorbeelden, die op de bijhorende DVD te zien zullen zijn.

- **Modelmars 1:** deze werd aangegeven door de T.M.-stok één keer schuinsrechts omhoog te steken.
- **Modelmars 2:** deze werd aangegeven door de T.M.-stok twee keer kort na elkaar schuinsrechts omhoog te steken.
- **Modelmars 3:** deze werd aangegeven door de T.M.-stok één keer met de linkerhand schuinslinks omhoog te steken.
- **Modelmars 4:** deze werd aangegeven door de T.M. stok twee keer kort na elkaar met de linkerhand schuinslinks omhoog te steken.

Let op: uitsluitend bij het nemen van een linker bocht alsmede bij het aangeven van de Modelmarsen 3 en 4, mag de tamboer-majoor de T.M. stok met de linkerhand hanteren. (zie Afb. 20)

Vroeger kende men voor de tamboers enkele marsen die van oorsprong uit de militaire school kwamen zoals “Mars nr. 10” of “Mars nr. 8”. Om die te laten spelen, werden ze kortweg uitgesproken als “Mars 8” of “Mars 10”. Ze worden nog wel eens gebruikt door tamboers van enkele traditionele schutterijen.

- **Mars nr. 8:** deze werd aangegeven door de T.M.-stok met de bol op de rechterschouder te plaatsen.
- **Mars nr. 10:** deze werd aangegeven door de T.M.-stok met de punt op de rechterschouder te plaatsen.

- **Het militaire “Wilhelmus”:** dit werd aangegeven met het commando “*Wilhelmus ... mars*”, zoals hierboven omschreven.

- **De “Vaandelmars”** – indien gebruikt bij de presentatie: dit werd ingezet na het commando “*Vaandel ... uittreden*” door de commandant. Hierbij staat de tamboer-majoor voor zijn korps in frontformatie, de T.M.-stok schuinsrechts omhoog, die dan de inzet aangeeft door de T.M.-stok als in de houding naar beneden te laten gaan en vervolgens de groet brengt met de T.M.-stok, (Afb. 16) met gestrekte rechterarm vóór het lichaam.

Het afslaan van een muziek of tamboerwerk, de Tamboer Majoorstok b.v. 8 maten vóór het einde van het muziek of tamboerwerk, de stok **IN DE RECHTERHAND SCHUIN RECHTS OMHOOG,(Afb. 22) OP DE EERSTE TEL VAN DE LAATSTE MAAT IETS NAAR RECHTS BEWEGEN, EN DAN de stok snel naar beneden als in de houding.**

Afb. 16 = Ook gebruiken voor present melden bij de jury met de T.M. groet.

Afb. 22 = Afslaan van muziek of slagwerk, de T.M. stok rechts schuin naar boven, een korte zwaai rechts zijwaarts, (op voorlaatste tel van de muziekmaat,) en terug naar de houding op de laatste tel van de maat.

Afb. 22 = Houding achter aanzicht, na afslaan van muziekwerk.

De Tamboer Major in de houding.

4. Tot slot & aanbeveling

Het zou jammer zijn, als deze handelingen en gebruiken die wij leerden van voorgaande generaties schutters verloren zouden gaan. Ik maak daarom – met mijn gedachten bij hen, waar wij het van leerden – dankbaar gebruik om dit aan u door te geven.

Bij het zien hoe vandaag de dag tamboer-majoor's handelen, die vóór een schutterij lopen met Oude Exerctie, was mijn opvatting steeds: “dit hoort niet zo!”

Zoals hierboven vermeld, handelt eenieder zoals hij of zij dat wil. Alleen is het krom als de schutterij bij wendingen of andere oefeningen de Oude Exerctie hanteert en de tamboer-majoor op de Engelse manier fungeert. Zo zag ik al eens tamboer-majoor's, die de T.M.-stok gebruikten als wandelstok. Dit is afgekeken van de “drum major” van de Engelse “Horse Guards”. Mijn mening is: “Wie meent dit te moeten doen, moet maar zijn gang gaan, maar doe het niet vóór een schutterij die de Oude Exerctie beoefent!”

Een jurylid die hierover enige kennis bezit, zal dit zeker in zijn rapport vermelden. Nu weet ik ook wel dat hier amper een haan naar kraait, omdat de meesten niet op de hoogte zijn, hoe een tamboer-majoor volgens de Oude Exerctie moet werken. Mijn vurige wens is dan ook, dat schutters Federaties en Bonden, hieraan meewerken om de oude militaire exercitie te behouden.

Grote schroom heb ik om een tamboer-majoor, die het goed meent te doen – staande tussen het publiek of vóór zijn korps – aan te spreken omdat hij of zij het fout doet.

Wel werd mij de vraag gesteld de handelingen en gedragingen van een tamboer-majoor Oude Exerctie eens op papier te zetten, waaraan ik hiermee graag heb voldaan.

Zie deze opsomming daarom niet als een verplichting, maar voor wie het wenst te hanteren, doe er uw voordeel mee!

Frans Stollman, oud-tamboer-majoor, foto uit 1976.

Bronnen en inspiratie

Van de navolgende bronnen is gebruikt gemaakt.

1. Tamboer- en Hoornblazersschool Koninklijke Militaire Academie (Breda 1932).
2. Eigen ervaringen en belevenissen in 26 jaar als tamboer-majoor Frans Stollman.
3. Instructies en leermethodes van wijlen Pierre Degens, Spekholzerheide.
4. Fotomateriaal uit de verzameling door de jaren heen.
5. Foto van de oude trommelstokken verkregen via Jeu Lardinois, thans luitenant-generaal bij schutterij Sint-Hubertus Ubachsberg, in vroeger jaren een succesvolle tamboer met het oude systeem slagwerk. Jeu Lardinois had deze stokken nog in zijn bezit alsmede de oude trommel.
6. De afbeeldingen van de diverse houdingen in deze bijdrage zijn tot stand gekomen met medewerking van Ad Crutzen, tamboer-majoor Kon. Sint-Sebastianus Voerendaal.
7. D.V.D. en filmopnames door de heren Ed Lipsch, Videofaciliteiten, en Wil Maessen, jurylid, beiden uit Voerendaal.
8. Eindredactie door Luc Wolters, schutterij Sint-Sebastianus Eys.